

використання їх праці з метою отримання прибутку, крім випадків, передбачених ч. 4 ст. 188 Кодексу законів про працю України – карається...”.

І. Коваль

Науковий керівник – д-р юрид. наук, проф. С.С. Сливка

ПРАВО ЯК СКЛАДОВА ПРАВОВОГО МЕНТАЛІТЕТУ

Під час формування та історичного розвитку різних цивілізацій і культур поняття “право” розглядали неоднозначно, залежно від розвитку правової системи, правової культури населення, ступеня вивчення цієї категорії в тій чи іншій державі. У сучасній науковій літературі відомо чимало наукових думок щодо права. Серед найвідоміших є: природно-правові, психологічні, нормативістські, соціологічні та інтегративні погляди учених на цю категорію.

Еволюція природно-правових поглядів на феномен права започаткували мислителі Стародавньої Греції та Риму. Вони пов’язані з ученнями Демокріта, Сократа, Платона і відображають спроби представників філософської науки виявити моральні, справедливі засади у праві, які закладені самою природою людей. Як підкреслює Демокріт, закон прагне допомогти людям. Проте він зможе це зробити тільки тоді, коли самі громадяни захочуть жити щасливо. Для тих, хто підкоряється закону, закон – це тільки підтвердження їхньої добропорядності. Відтак, право – позитивно спрямоване явище будь-якого суспільства, яке сприяє налагодженому та збалансованому розвитку суспільних інтересів. Здатність людини до правослухняності, згідно з природно-правовими поглядами на право, є натуралістичною. Тобто людина за своєю природою тяжіє до справедливих законів буття. Отже, феномен права – це натуралістична властивість особистості. Можемо зробити висновок, що існує зв’язок між природно-правовою концепцією права і феноменом правового менталітету: природна здатність людини до правосприймання виражається крізь призму менталітету, тобто натуралістичність обох понять дорівнює їхній взаємозалежності.

Людині притаманні реакції на право. Психологія особистості в цьому аспекті має провідне значення, адже саме за допомогою її

вивчення можна зрозуміти відмінність між позитивним та інтуїтивним правосприйманням. Право, врегульоване державою, людина сприймає комплексно. Інтуїтивне право особистості проявляється в її усвідомленні себе правосуб'єктом. Оскільки психологія людини є тією об'єднувальною ланкою, за допомогою якої відбувається синтез її почуттів і об'єктивної реальності, можна вважати, що у сфері правосприймання менталітет виконує неабияку функцію. Правовий менталітет значною мірою впливає на рівень усвідомлення людиною себе учасником правотворчих процесів.

Соціологічні погляди визначають право як емпіричне явище. Основний аргумент полягає в тому, що “право слід шукати не в нормі чи психіці, а в реальному житті”. В основу права закладені суспільні відносини, захищені державою. Норми закону, правосвідомість не заперечуються, проте і не визнаються правом. Вони є ознаками права. Право – це порядок у суспільних відносинах, діях людей. На рівень врегулювання за допомогою закону суспільних відносин безпосередньо впливає менталітет тієї чи іншої соціогрупи. Відповідно, це і становить зміст правового менталітету в контексті соціологічної концепції права.

Інтегративні погляди на право полягають у спробі інтегрувати окремі концепції природного права, позитивізму і нормативізму в теорії соціологічної юриспруденції, створивши нову школу права, яка б відповідала сучасним вимогам. Згідно з цими концептуальними міркуваннями, всі ознаки права є істотними і необхідними. Інтегративне визначення права – це сукупність визнаних у певному суспільстві та забезпечених офіційним захистом нормативів рівності й справедливості, що регулюють конкуренцію і злагоду різної волі в їхніх взаємовідносинах.

Під поняттям “право” потрібно розуміти соціальний регулятор відносин, побудований на уявленні про справедливість, яке є в цей момент у конкретному суспільстві, та має загальнообов'язковий, формально визначений, нормативний характер, встановлений або санкціонований державою (населенням під час референдуму) і гарантований нею. У процесі формування та історичного розвитку різних цивілізацій і культур поняття “право” розглядалося неоднозначно, залежно від розвитку правової системи, правової культури населення, ступеня вивчення цієї категорії в тій чи іншій державі. У сучасній науковій літературі існує чимало наукових думок щодо права. Серед найвідоміших є: природно-правові, психологічні, нормативістські, соціологічні та інтегративні погляди учених на цю категорію. Водночас, це особливе явище серед чинників об'єктивної реальності.

Право – це система загальнообов’язкових норм, виражених у законах, інших, визнаних державою, джерелах, і є загальнообов’язковим критерієм правомірно дозволеної поведінки.

Отже, згідно з вищепереліченими концепціями права, з’ясуванням суті справедливості як супровідного явища розвитку правової думки, а також обґрунтуванням відмінностей між правом і законом, можемо зробити висновок, що підґрунтям виникнення і формування феномена правового менталітету є, безсумнівно, категорія права.

Р. Кравець

Науковий керівник – канд. юрид. наук, доц. М.М. Сірант

ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ З ПРАВ ЛЮДИНИ: СТАН ДОТРИМАННЯ УКРАЇНОЮ

Із прийняттям Радою Європи Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Європейська конвенція з прав людини) на Європейському континенті розпочався процес створення якісно нової європейської системи захисту прав і свобод людини, яка стала фундаментом для національних правових систем усіх країн Європи.

Рада Європи – ніщо без Конвенції, а Конвенція – без Європейського суду з прав людини – ця відома формула чітко висловлює єдність системи захисту прав людини. Але Конвенція – це ціла система різних механізмів та органів РЄ: моніторингові органи, Комітет міністрів, Парламентська асамблея, Комісар з прав людини, Європейський суд з прав людини, а також Венеціанська комісія.

У цій доповіді зроблено комплексний аналіз виконання Україною зобов’язань, узятих як при вступі до Ради Європи, так і тих, що впливають з Європейської конвенції з прав людини та інших європейських конвенцій, ратифікованих Україною. Висвітлено діяльність Уповноваженого з прав людини щодо сприяння імплементації у законодавство України та правозастосовну практику європейських стандартів, аналізується практика Європейського суду з прав людини щодо України, публічно представлено аналіз виконання Україною зауважень та рекомендацій постійних контрольних моніторингових органів Ради Європи.